

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ-2025

УДК 378.091.12:005.336.5-057.875
ББК 74.489.4
А 43

Затверджено вченою радою гуманітарного факультету Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії від 29 січня 2025 року, протокол № 6.

Актуальні питання професійного становлення сучасної молоді :
збірник наукових праць студентів / упорядники Л. Циганюк, Л. Качуринець.
Хмельницький : ХГПА, 2025. Вип. IV. 498 с.

Рецензенти:

Бучківська Г. В. – доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч мистецтв України, декан гуманітарного факультету Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, професор кафедри образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та технологій, член Національної спілки майстрів народного мистецтва України, Спілки дизайнерів, Всеукраїнської спілки автентики;

Онищук М. І. – директор Хмельницького обласного науково-методичного центру культури і мистецтва, заслужена артистка України, член Всеукраїнської музичної спілки.

©Циганюк Л.І., 2025
©Качуринець Л.В., 2025

Зозуляк Олена. Народно-пісенна обрядовість у контексті життєвого циклу людини.....	83
Каленик Марія. Передумови зародження сюрреалізму та його вплив на мистецтво.....	91
Каленська Марія, Качуринець Сергій. Історико-географічний аналіз формування танцювальних традицій Центральної України.....	94
Клімкіна Марія, Циганюк Люція. Поетика маленького старовинного вальсу (orientale) М. Ластовецького.....	105
Корчинська Віталіна, Качуринець Сергій. Роль української народної хореографії у культурному середовищі.....	112
Крижанівський Олександр, Качуринець Лілія. Історичні аспекти появи електрогітари як інструмента сучасної музичної культури.....	120
Кубишкіна Влада. Творчі завдання як засіб розвитку предметної мистецької компетентності.....	130
Кучер Марія, Качуринець Сергій. Соціокультурні особливості традиційної хореографії гуцулів.....	140
Літвінчук Анастасія, Качуринець Сергій. Поняття національного характеру в культурологічних та хореографічних дослідженнях.....	148
Мунтян Людмила Контрасти епох. Європейська фортепіанна творчість.....	154
Окрутний Роман. Інтертекстуальність візуальних та аудіальних образів на прикладі фортепіанного циклу «Замки Лаури» Лесі Дичко.....	161
Омельченко Христина. Українське хореографічне мистецтво в європейському просторі.....	165
Селезньова Карина, Качуринець Лілія. Історичні витoki джазового вокалу як протестного мистецтва.....	175
Січкарь Іванна, Качуринець Лілія. Ретроспективний аналіз італійської естрадної пісні на «Євробаченні».....	187
Стоколоса Олена, Лупак Наталія, Солонинка Тетяна. Роль імпровізації в розвитку сучасного танцю.....	199

РОЛЬ ІМПРОВІЗАЦІЇ В РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ТАНЦЮ

Олена Стоколоса,

*студентка II курсу бакалаврату спеціальності 024 Хореографія
Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка*

Наталія Лунак,

*доктор педагогічних наук, професор кафедри
педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти
Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка*

Тетяна Солонинка,

*асистент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва
Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка*

У статті досліджено роль імпровізації в розвитку сучасного танцю як важливого інструмента творчого самовираження та експерименту. Проаналізовано різні підходи до імпровізації в сучасному танці, зокрема її застосування у контексті різноманітних танцювальних технік та стилів. Визначено, що імпровізація не лише сприяє розвитку технічних і артистичних навичок танцівників, але й відкриває можливості для глибшої емоційної виразності, оскільки кожен рух і кожен жест стають частиною спонтанної, внутрішньо мотивованої дії. Висвітлено важливість імпровізації в контексті сучасного перформансу, де танець часто інтегрується з іншими видами мистецтва, що підвищує його художній потенціал.

Ключові слова: хореографія, імпровізація у хореографії, сучасний танець, сучасне хореографічне мистецтво.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що імпровізація стала невід'ємною складовою сучасного хореографічного мистецтва, відкриваючи нові горизонти для творчості та самовираження. У контексті постійних змін та інновацій у танцювальних практиках, імпровізація виступає не лише як метод, але

й як основний засіб створення живих, емоційно насичених і непередбачуваних перформансів.

Сучасний танець, на відміну від традиційних стилів, більше орієнтований на вільну взаємодію тіла та простору, що дозволяє інтегрувати імпровізацію в хореографічні композиції. Вона сприяє розвитку інтуїтивного сприйняття руху, творчої самовираженості та емоційної гнучкості танцівників. Імпровізація також дає можливість танцівникам адаптуватися до змінних умов виступів, таких як взаємодія з партнерами, реакція на публіку, музичний супровід чи інші зовнішні чинники, що робить її важливим аспектом для сучасних хореографів і виконавців.

Це дослідження є актуальним також в аспекті навчального процесу, оскільки імпровізація є ефективним інструментом для розвитку технічних і творчих навичок у танцівників. Вона дозволяє студентам і професіоналам хореографії оволодіти здатністю до швидкої адаптації, вивільнення творчих ідей та розвитку індивідуального стилю.

Вивчення ролі імпровізації в розвитку сучасного танцю також сприяє глибшому розумінню його еволюції як мистецтва, що об'єднує рух, музику та емоційний вираз у складний та багатогранний перформанс. Розкриття цього аспекту дозволяє поглибити знання про сучасні тенденції у хореографії та визначити перспективи її подальшого розвитку.

Імпровізація стала невід'ємною частиною сучасної хореографії, відіграючи важливу роль у творчому процесі танцювальних постановок. Вона дозволяє танцівникам і хореографам вийти за межі заздалегідь визначених рухових схем і стандартних форм, відкриваючи простір для спонтанної творчості. В імпровізації танцівники мають можливість досліджувати власні фізичні можливості, створювати нові рухи та виражати емоції в реальному часі, що робить кожен виступ унікальним.

Сучасний танець, на відміну від класичних стилів, не обмежує виконання чіткими рамками і дозволяє більше свободи у виразі. Імпровізація дозволяє танцівникам взаємодіяти з навколишнім середовищем, слухати своє тіло і його відгуки на музику, партнерів або інші зовнішні фактори. Це дає можливість

створювати живі, незаангажовані хореографічні композиції, які резонують з публікою і відображають безпосередні емоції.

Більше того, імпровізація є важливим елементом навчального процесу в хореографії. Вона сприяє розвитку творчої інтуїції, покращенню координації і здатності до швидкої адаптації в партнерських взаємодіях. Студенти та професіонали танцю отримують шанс позбутися технічних обмежень і дозволити собі виражати рухи більш органічно, вільно, без страху бути «неправильними». Це допомагає розвивати індивідуальність танцівника, а також підвищує його здатність реагувати на зміни і створювати живі перформанси.

Імпровізація в сучасному танці також має глибокий вплив на сценічну взаємодію танцівників та їх здатність органічно взаємодіяти з аудиторією. Вона дозволяє створювати емоційно насичені моменти, коли кожен рух може мати своє значення, бути частиною загальної імпровізованої динаміки вистави, що забезпечує інтенсивну емоційну атмосферу.

Звідси, дотримуємось думки, що імпровізація не лише збагачує технічний арсенал танцівника, але й розширює межі можливостей хореографії як форми мистецтва, роблячи її більш живою, динамічною та інноваційною.

Одним з основних підходів є імпровізація, що ґрунтується на принципах контемпорарі танцю. Цей стиль надає величезну свободу руху і дозволяє танцівникам працювати з різними фізичними якостями, такими як сила, гнучкість, ритмічність, а також взаємодіяти з простором. В контексті контемпорарі, імпровізація виступає як спосіб активного пошуку і розвитку нових рухових варіацій, що допомагають відкрити глибші сенси в кожному моменті танцю. Тут особливо важливою є інтуїція і чутливість до тіла, що дозволяє танцівникам творити рухи, спонтанно реагуючи на емоційні стани, музику чи атмосферу.

Інший підхід до імпровізації можна знайти в техніці джаз-танцю, де важливим аспектом є не тільки фізична свобода, але й акцент на ритмічній структурі та синхронізації з музикою. У джазі імпровізація часто пов'язана з особистим вираженням, де танцівники можуть варіювати знайомі рухи,

створюючи нові варіації в реальному часі. Це дозволяє зберігати енергійність і динамічність, одночасно додаючи індивідуальності кожному виступу.

Імпровізація також є важливою частиною соціальних танців, таких як хіп-хоп або брейкданс. У цих стилях танцю імпровізація дає можливість танцівникам адаптувати свої рухи до музичних треків, створюючи персональні інтерпретації під час батлів чи вечірок. Брейкданс, зокрема, наголошує на розвитку технічних прийомів, таких як спіни, слайди і стоянки на руках, але імпровізація дозволяє створювати нові комбінації цих елементів, підтримуючи унікальність і динамізм виступів.

Важливим є і застосування імпровізації у контактній імпровізації – техніці, де танцівники активно взаємодіють між собою, створюючи складні рухи через фізичний контакт. Тут імпровізація є основою для взаємного вивчення простору, дозволяючи партнерам спільно створювати рухи без заздалегідь визначених дій. Це підвищує рівень довіри, гнучкості і творчої взаємодії між учасниками.

Г. Коновалова зазначає, що «контактна імпровізація – це чіткий приклад того, як відкриваються можливості індивідуального сприйняття: чутливість, усвідомленість, здатність відповідати і бути гармонійним з собою і в комунікації з партнером. У контакті змінюється фокус уваги, відбувається одержання нової інформації, відкриваються нові можливості. Зосередження на вазі, на просторі, дотику, тиску, русі, на падінні та підтримці поглиблюють внутрішні зв'язки танцю та акторської майстерності, підтримує творчу свідомість, спонтанність і розвиток фізичних здібностей, як цього вимагає сучасна робота на сцені (Коновалова, 2011: 74).

Крім того, імпровізація займає важливе місце в експериментальних перформансах, де танець часто переплітається з іншими видами мистецтва. У таких контекстах танцівники використовують імпровізацію для реакції на змінювані умови виступу – світло, звук, простір чи навіть взаємодію з іншими художниками. Це дозволяє танцюристам створювати незабутні і часто непередбачувані моменти, що збагачують перформанс.

Отже, підходи до імпровізації в сучасному танці відрізняються залежно від стилю та контексту, але всі вони мають спільну рису – прагнення до свободи вираження та пошуку нових можливостей для творчості. Незалежно від техніки, імпровізація сприяє розвитку інтуїтивного відчуття руху, дає змогу танцівникам більше взаємодіяти з навколишнім світом і відображати свої емоції та ідеї через безпосередній контакт з тілом і середовищем.

Імпровізація відіграє особливу роль у сучасному перформансі, де танець часто інтегрується з іншими видами мистецтва, такими як музика, театр, відео-арт, живопис чи навіть цифрові технології. Ця взаємодія створює багатогранний і багатозначний досвід для глядача, де кожен елемент перформансу може бути відчитаний на різних рівнях. У цьому контексті імпровізація стає важливим інструментом для розширення художнього потенціалу танцю, дозволяючи не лише відображати нові емоційні стани, але й активно взаємодіяти з іншими видами мистецтва в реальному часі.

У сучасному перформансі, що часто орієнтується на інтерактивність та нестандартні формати, танець стає не лише технічним вираженням руху, а й способом комунікації з іншими художніми медіа. Імпровізація дає танцівникам свободу адаптувати свої рухи до змінюваних умов виступу – музичних змін, освітлення, впливу відео чи інших елементів, що можуть з'явитися під час вистави. Це дозволяє створювати перформанси, що є живими, органічними і часто непередбачуваними.

Важливість імпровізації в таких виставах полягає в тому, що вона дозволяє артистам активно взаємодіяти з іншими учасниками перформансу, а також з глядачем. Танцівники можуть взаємодіяти з музикантами, акторами, художниками, що дає можливість для створення унікальних моментів, які існують лише в даний момент і більше не можуть бути відтворені. Це робить виставу не тільки художнім твором, але й процесом, у якому кожен учасник може вплинути на розвиток подій.

В. Грек зазначає, що «танцівники сучасної хореографії більшою мірою схильні до імпровізації, відчувають її на іншому структурному рівні, на відміну

від артистів класичного танцю. Основним з вихідних положень імпровізації є вміння розслаблятися, що досить часто для «класиків» стає неможливим. Підґрунтям для створення імпровізаційного танцю стає техніка релаксації, вміння усвідомлювати своє тіло, відчувати внутрішні сигнали, імпульси рухів, партнера, простір/час. Ідеальним імпровізатором, на нашу думку, є танцівник, що визнає важливість фізичного розвитку тіла за допомогою апробованих танцювальних екзерсисів (урок), танцювального досвіду та внутрішніх імпульсів, що виникають в момент імпровізації. Імпровізація повинна стати своєрідною співтворчістю з тілом» (Грек, 2019: 465).

Імпровізація також дає танцівникам можливість виразити свої емоції та індивідуальність в умовах змінного середовища, що значно збагачує перформанс. Замість того, щоб йти за строго заздалегідь визначеним хореографічним планом, вони можуть бути відкритими до нових ідей, інтерпретувати музику, тему або образи по-новому. Це дозволяє створити більш автентичні та емоційно насичені виступи, які глибше резонують із публікою.

Крім того, імпровізація в контексті інтегрованого перформансу підвищує творчий потенціал танцю, дозволяючи йому ставати більш динамічним, адаптивним і відкритим до нових художніх експериментів. Вона дозволяє поєднувати різні стилі, техніки та ідеї, що призводить до виникнення інноваційних форм і виразних можливостей у танці, які виходять за межі традиційних уявлень про цей вид мистецтва.

Зі слів В. Грека: «Імпровізацію можна диференціювати на два «полюси» за рівнем інтегрованості танцівника у той чи інший різновид хореографії. Один «полюс» посідає імпровізація як найвищий щабель володіння виконавською майстерністю, багатим творчим досвідом, розвинутою творчою уявою, творчою інтуїцією, відчуттям композиції художнього твору. Інший – імпровізація вільної від канонів будь-якої системи рухових координат людини, що не послуговується естетико-художніми стандартами, а дослухається виключно до свого внутрішнього «я» як у виконанні рухів та положеннях тіла у просторі, так і в змістовно-емоційному наповненні» (Грек, 2019: 465).

Звідси, імпровізація в контексті сучасного перформансу дозволяє танцю не лише зберігати свою органічність, але й розвиватися, відкриваючи нові можливості для експресії і взаємодії з іншими видами мистецтва. Вона робить перформанси живими, унікальними та багатограними, створюючи можливості для безпосереднього переживання мистецтва в процесі його створення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грек, В. А. (2019). Імпровізація в хореографії: поліаспектність проявів. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, (2), 463–466. Вилучено із <http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdakkkm>
2. Коновалова, Г. О. (2011). Контактна імпровізація як елемент вдосконалення професійної майстерності танцівника. *Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство*, (25), 72–76. Вилучено із <https://surl.li/raidac>
3. Марушка, М. (2012). Прийоми імпровізації та акторської майстерності на уроках хореографії як одна з умов творчої реалізації учнів. *Молодь і ринок*, (8), 152–155. Вилучено із http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2012_8_38
4. Хоцяновська, Л. Ф., & Рехвіашвілі, А. Ю. (2017). *Методика виконання імпровізації та контактної імпровізації: навчальний посібник*. Київ: КНУКіМ.

